

Planbureau voor de Leefomgeving

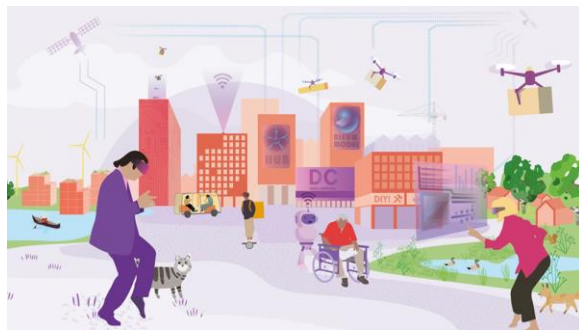
Ruimte voor circulaire economie: Verkenning van de ruimtelijke voorwaarden voor een circulaire economie

What Works School 2023
21 september 2023

Emil Evenhuis (met Trudy Rood)

Circulaire Economie en ruimte

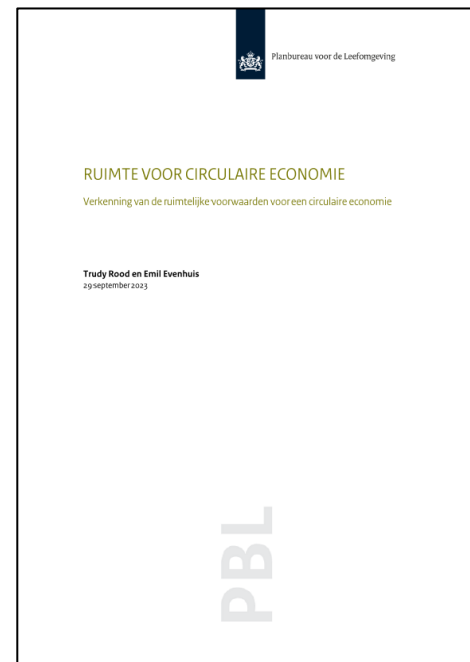
- › Veel onzeker
- › Maar ruimtelijke keuzes moeten nu al
- › Wat zijn aangrijpingspunten?

Publicaties

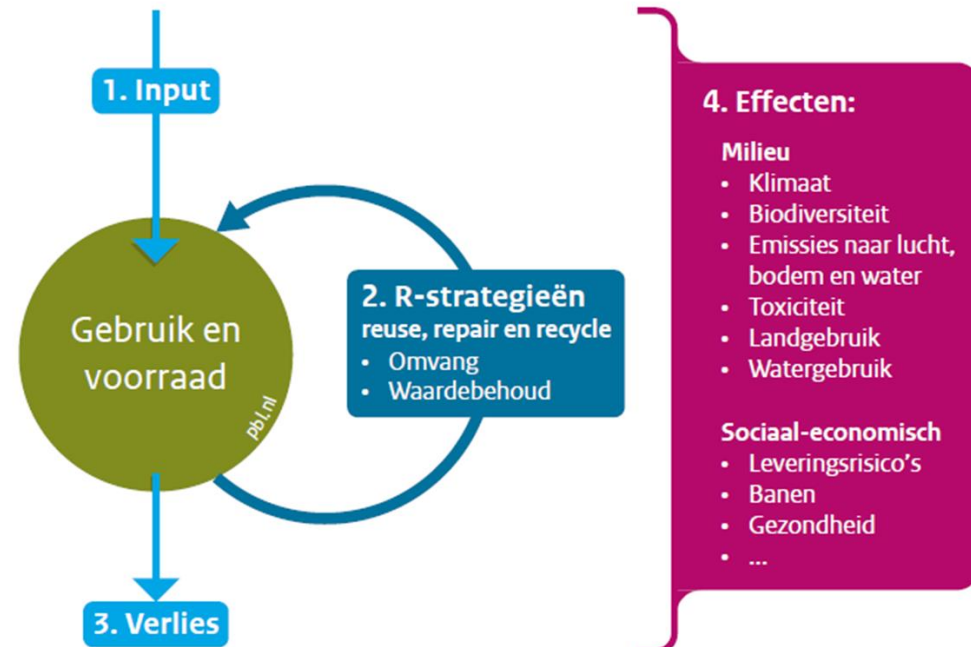
- › 'Ruimte voor circulaire economie' (eind september 2023)
- › Ruimtelijke Verkenning 2023 (themasites.pbl.nl/scenarios-inrichting-nl2050)
- › Inzichten voor o.a.:
 - Omgevingsvisies
 - Nota Ruimte 2024, NOVEX, Programma Mooi Nederland
 - Programma Werklocaties
 - Nationaal Programma Circulaire Economie
 - Grondstoffenstrategie

Strategieën voor circulair maken economie

Afbouw en ombouw van lineaire en fossiele activiteiten

1. Minder consumptie van materiële goederen
2. Hergebruik, reparatie en revisie
3. Recycling
4. Substitutie met hernieuwbare grondstoffen
5. Verduurzaming productieprocessen
6. Schaalniveau kringlopen ook van belang

Bron: PBL

- > Marktdenken
- > Grote bedrijven
- > Individualistisch

Mondiaal Ondernemend

- > Digitalisering
- > Virtuele beleving
- > Fragmentatie

Snelle Wereld

- > Groene doelen voorop
- > Krachtige overheid
- > Duurzame leefstijl

Groen Land

- > Lokale gemeenschappen
- > Zekerheid
- > Herkenbaarheid

Regionaal Geworteld

- › **Marktdenken**
- › **Grote bedrijven**
- › **Individualistisch**

Mondiaal Ondernemend

Circulaire economie

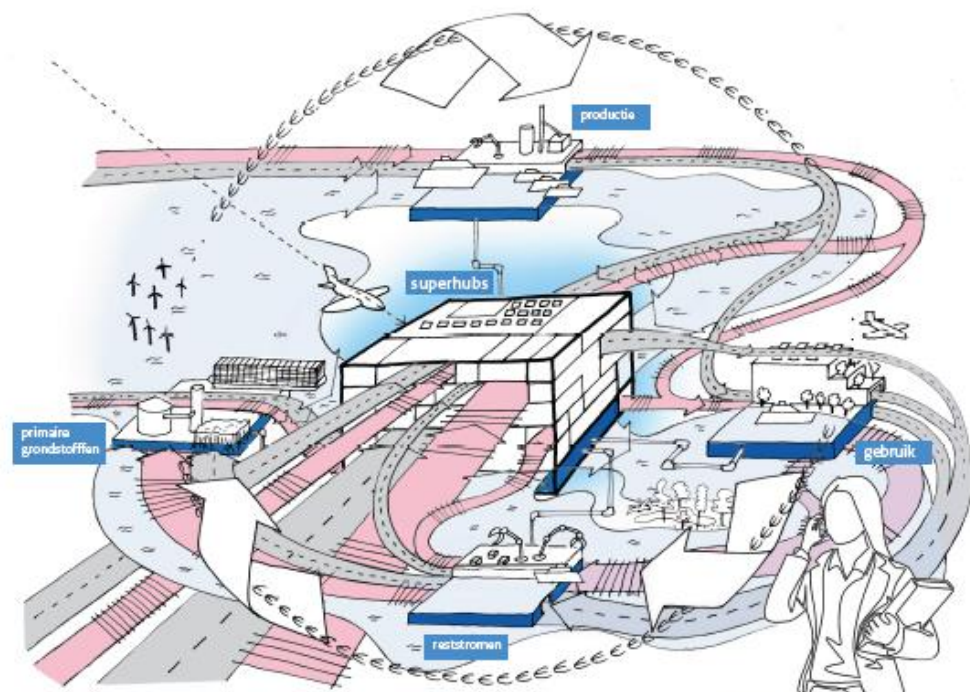
'Materialisme en groene groei'

- › Materiële consumptie blijft toenemen
- › Hergebruik, reparatie en revisie mondjesmaat
- › Veel recycling
- › Meer biograndstoffen
- › Meer duurzame productieprocessen
- › Veel internationale handel

Mondiaal Ondernemend – Ruimtelijke uitwerking

- > **Groene doelen voorop**
- > **Krachtige overheid**
- > **Duurzame leefstijl**

Groen Land

Circulaire economie

'Postgroei en krachtige normstelling'

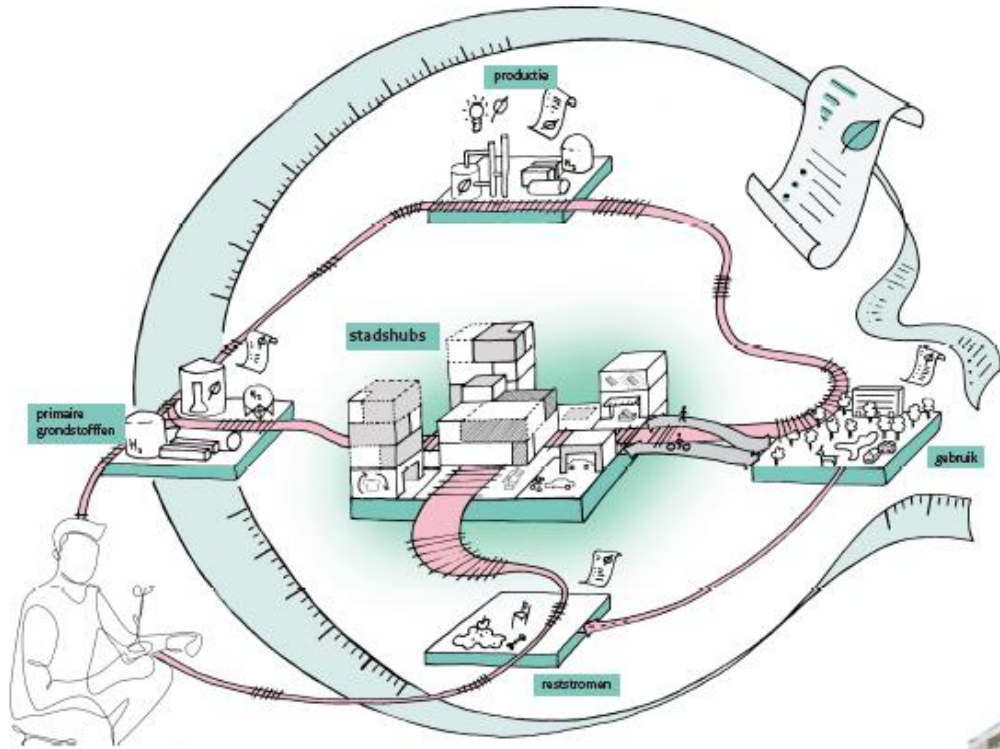

- › Consuminderen en veel gedeeld gebruik; forse afname materiële consumptie
- › Veel meer hergebruik, reparatie en revisie
- › Recycling wanneer nodig
- › Meer biograndstoffen
- › Innovaties in verduurzaming
- › Stedelijke regio's

Groen Land – Ruimtelijke uitwerking

Aangrijpingspunten voor beleid

1. Calculeer ruimtevraag in voor circulaire economie

- › Houd rekening met groei ruimtevraag door CE
 - Ruimtegebruik CE > Ruimtegebruik take-make-waste en fossiel
- › Tijdelijk extra ruimte in overgangsfase
- › RO-beleid
 - Concurrerende claims uit andere sectoren

2. Reserveer locaties van strategisch belang voor circulaire economie

- › Multimodaal ontsloten locaties met een hoge milieucategorie (HMC)
- › Watergebonden bedrijventerreinen met milieuruimte
- › Plek in de toekomstontwikkeling van haven- en industriegebieden
- › Bedrijventerreinen aan stadsranden
- › Locaties bij ov-punten, winkelcentra en in woonwijken

3. Maak gedragsverandering naar circulair makkelijker

- > Omgeving die mensen uitnodigt tot circulair gedrag

- > Voorzieningen op goed bereikbare locaties
 - Reparatie / opknappen van producten
 - Faciliteiten voor delen en verhuur
 - Tweedehandswinkels

4. Agendeer infrastructuur voor circulaire economie

- › Circulaire economie vraagt aanpassingen in infrastructuur
- › Keuze tussen clusteren van activiteiten, óf verbinden met infrastructuur
- › Keuze tussen sturende rol infrastructuur, óf volgende rol plus sturen op optimalisatie benutting

5. Neem regie over ruimte voor circulaire economie

- › Ruimtelijk beleid nodig voor CE en grondstoffenstrategie
- › Keuzes in CE-beleid en grondstoffenstrategie -> ruimtelijke opgave
- › Mogelijke synergieën met andere transitities
 - Aanpak woningtekort, warmtetransitie, energietransitie
- › Coördinatie tussen departementen (I&W, EZK, BZK)
- › Rolverdeling tussen bestuurslagen

Conclusies

- › Toekomstbeelden: zicht op ruimtelijke voorwaarden CE
- › Kwantiteit: voldoende ruimte
- › Kwaliteit: locaties van strategisch belang, faciliteren van gedragsverandering, infrastructuur
- › 5 Aangrijpingspunten voor:
Ruimtelijk beleid nu voor CE in 2050